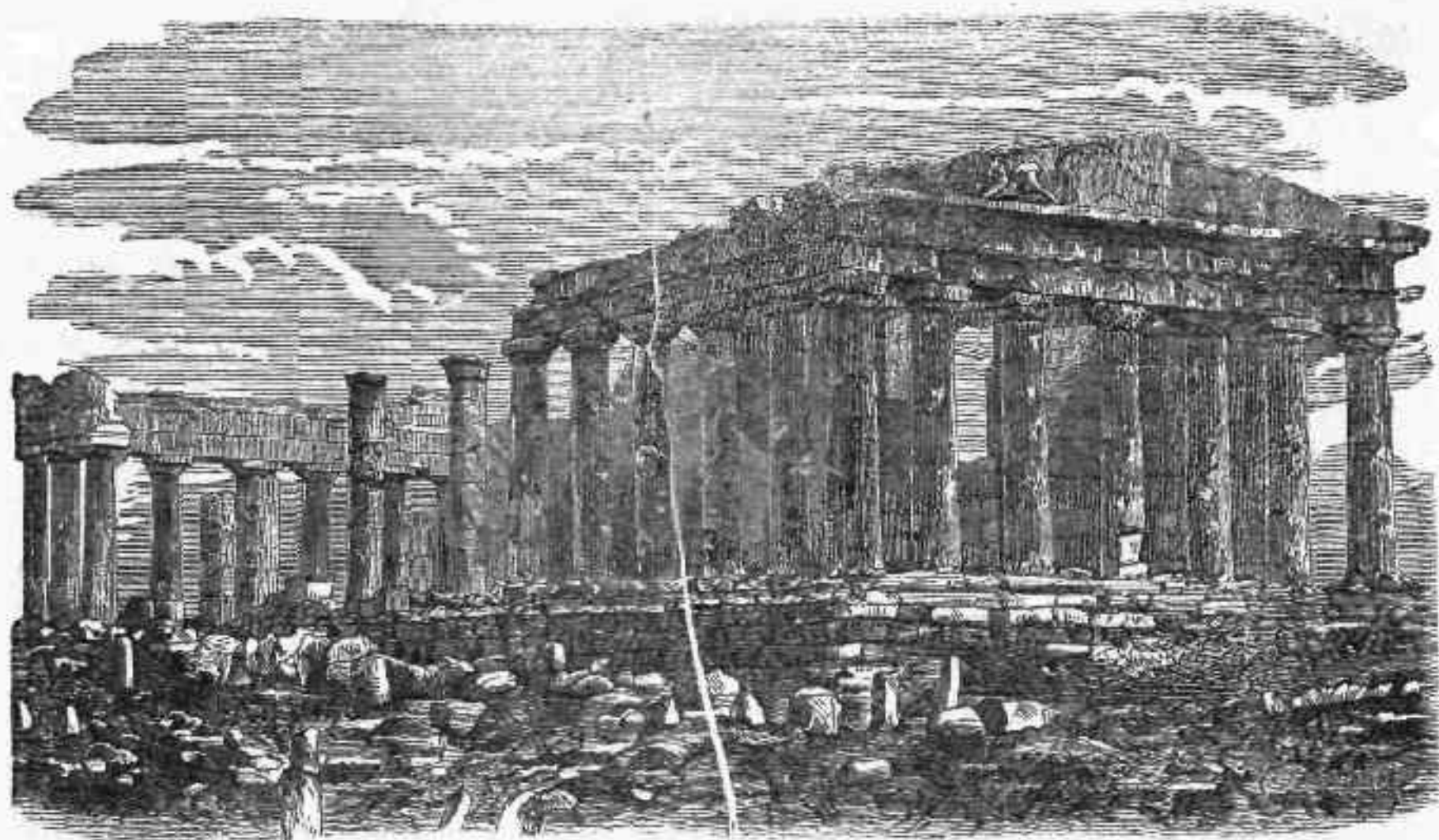

ΠΑΡΘΕΝΩΝ

ΕΤΟΣ Β'. — ΦΥΛΛ Ζ'.

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 1872

ΑΡΙΘΜΟΣ 19.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΔΙΑΠΑΛΑΣΕΩΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΔΟΥ ΤΗΣ ΓΡΑΦΗΣ

Τὰ ὀλίγιστα ἐκείνα μικρὰ καὶ κατὰ τὸ φαινόμενον τόσον αὐθαιρέτως ἐσχηματισμένα σημεῖα, τὰ ὅποια μεταχειριζόμεθα ὡς χαρακτῆρας ἐν τῇ γραφῇ δύνανται δικαίως νὰ καυχῶνται ἐπὶ παναρχαία καταγωγῇ καὶ ἐπὶ τῷ ὅλῳ θαυμασίῳ αὐτῶν παρελθόντι. Δὲν προτιθέμεθα ἐνταῦθα νὰ πραγματευθῶμεν περὶ τῆς μεγάλης αὐτῶν σπουδαιότητος ὡς προδρόμων καὶ ἀγωγῶν τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς μορφώσεως τῶν λαῶν, δὲν θ' ἀνυψώσωμεν τὴν οὔτε ὑπὸ τοῦ χώρου οὔδ' ὑπὸ τοῦ χρόνου περιορισμένην χρησιμότητα εἰς τοὺς ἀπειραρίθμους ἀνθρωπίνους σκοπούς, ἐν συντόμῳ, δὲν θ' ἀνερευνήσωμεν τὴν ἱστορικὴν αὐτῶν σπουδαιότητα, ἀλλὰ θὰ ἐξετά-

[ΠΑΡΘΕΝΩΝ — ΕΤΟΣ Β'.]

σωμεν, καθόσον μᾶς ἐπιτρέπουν τὰ ὅρια τῶν σημερινῶν μας γνώσεων, θὰ ἐξετάσωμεν, λέγομεν, τὴν γένεσιν καὶ τὴν ἀνάπτυξιν αὐτῶν, πῶς ἀπὸ χιλιετηρίδων, ἀπὸ τῶν προϊστορικῶν χρόνων, βαθμηδὸν προώδευσαν τελειοποιούμενα κατὰ μικρὸν ἀπὸ ἀκατεργάστων εἰκόνων, εἰς τὰ ἀπλὰ ἐκείνα σημεῖα, τὰ ὅποια ὀνομάζομεν γράμματα. Εἰς μεγάλην δὲ θὰ περιέπιπτεν ἀπάτην ἂν τις ἐκ τῶν προτέρων παρεδέχετο ὅτι τὸ τόσον κοινὸν παρ' ἡμῖν ἐκεῖνο σύστημα τῶν σημείων προήχθη, ὡς κατὰ τὸ δὴ λεγόμενον ἢ Ἀθηνᾶ ἐξεπήδησεν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς τοῦ Διός. Ἐξ ἐναντίας ἡ γένεσις των ἦτο τὸ τέρμα σειρᾶς μεταβολῶν, τῶν ὁποίων τὰ διάφορα στάδια εἰσὶ στενῶς συνδεδεμένα μετὰ τῶν περιόδων τῆς ἐπὶ τὰ πνευματικὰ προβαίνουσης ἀνθρωπότητος. Οἱ χαρακτῆρες, τοὺς ὁποίους μεταχειριζόμεθα ἐν τῇ γραφῇ, εἰσὶ τὸ ἀποτέλεσμα μα-

κρῶν ὑπολογισμῶν, τῶν ὁποίων οἱ πράκτορες δι' ἡμᾶς φαίνεται ὅτι ἀπωλέσθησαν. Ὁ νόμος τῆς βαθμῆδὸν ἀναπτύξεώς των προϊόντος τοῦ χρόνου ἐξηφανίσθη ἀπὸ τὴν ἀνθρώπινον ἀνάμνησιν; οὐδὲν δ' ἴχνος τῶν ἀρχαιοτάτων αὐτῶν ἀντιπροσώπων καὶ προδρόμων ἐσώθη κατὰ τὰς διαφόρους περιόδους τῆς γραφῆς ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ λαοῦ. Ἐν τούτοις θ' ἀποπειραθῶμεν ν' ἀναζητήσωμεν ἀναλόγως τὴν σκοτεινὴν καταγωγὴν των. Κατὰ τὴν ἔρευναν ταύτην, δι' ἧς μεταφερόμεθα εἰς τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους τῆς πνευματικῆς ζωῆς, θὰ προσπαθήσωμεν, ν' ἀποδείξωμεν, ὅτι οἱ χαρακτηριστῆρες τῆς ἡμετέρας γραφῆς εἶναι τελευταῖοι, ἀπλούστατοι, φυσικώτατοι ἀντιπρόσωποι ἀναριθμήτου σχεδὸν πληθὺς εἰκόνων καὶ σημείων πολυσημάντων, τὰ ὁποῖα παρεδόθησαν εἰς λήθην, ὅτε ἐκεῖνοι, ὀλιγάριθμοι κατ' ἀνάγκην, καὶ πάσης αἰσθητῆς σημασίας ἐστερημένοι, μετεβλήθησαν εἰς ἀπλοὺς φθόγγους καὶ ἤρχισαν κατόπιν, ὡς ὑπὸ ἀοράτου δυνάμεως κινούμενοι, τὴν θριαμβευτικὴν των, ἀλλ' εἰρηνικὴν κατάκτησιν ἀπὸ χώρας εἰς χώραν, ἀπὸ λαοῦ εἰς λαόν, ἀπὸ φύλου εἰς φύλον. Ἀμα τῇ ἐμφανίσει των ἐγεννήθη ἡ ἱστορία καὶ ἡ γραφὴ, τὴν ὁποίαν ἡ Κλειὼ κρατεῖ, δὲν ἔπαυσεν ἔκτοτε ν' ἀναγράφῃ εἰς τὰς σελίδας τῆς μεγάλης βίβλου τῆς παγκοσμίου ἱστορίας τὰς πράξεις τῆς ἀνθρωπότητος.

Ἐντὸς τῶν λαμπρῶν αἰθουσῶν τῆς τελευταίας παγκοσμίου ἐν Παρισίοις ἐκθέσεως ὑπῆρχεν ἰδιαιτέρα συλλογὴ ἀντικειμένων τῆς ἀνθρωπίνης φιλοτεχνίας, τὰ ὁποῖα διατεταγμένα εὐστόχως κατὰ τοὺς βαθμοὺς τῆς ἐν ταῖς διαφόροις περιόδοις τῆς ἱστορίας τοῦ ἀνθρώπινου γένους ἀναπτύξεως, παρῆχον διδακτικὴν σύνοψιν τῆς προόδου τοῦ πολιτισμοῦ κατὰ χρονολογικὴν ἀλληλουχίαν. Ἐπὶ κεφαλῇς τῶν ἐκεῖ εὑρισκομένων μνημείων εἶχε τοποθετηθῇ τρόπον τινα ὡς εἰσαγωγὴ συλλογὴ τις κατὰ τὸ φαινόμενον ἀσήμαντος, παλαιῶν ἐξωρυγμένων ὀστῶν, συλλογὴ,

ἥτις πρὸς τὸν σκοπὸν μας ἔχει ὅλως ἰδιάζουσαν ἀξίαν.

Τὰ ἀπολελιθωμένα ταῦτα λείψανα ζωϊκῶν σωμάτων, εὑρεθέντα εἰς βαθεὰ στρώματα τῆς γῆς, ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς κοιτίδος τοῦ ἀνθρώπινου γένους, ἐξεταζόμενα πλησιέστερον ἀποδεικνύουσι κατὰ πρῶτον, ὅτι πρέπει διὰ τοῦ πνεύματος νὰ μεταβῶμεν εἰς τὴν χρονικῶς ἐκείνην ἀπροσδιόριστον ἐποχὴν, τὴν ὁποίαν ἡ σημερινὴ ἐπιστήμη ἀποκαλεῖ «Λιθίνην ἐποχὴν.» Ἐκεῖ ὅπου νῦν καλύπτουσι τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς ἀκμάζουσαι καὶ πολιτισμέναι χῶραι καὶ καλῶς διωργανισμένα κράτη, ὅπου νῦν τὸ ἀνθρώπινον γένος τείνει πρὸς βελτίωσιν καὶ ἐξευγένισιν τῶν ἡθῶν εὐρίσκεται ἐν διηνεκεῖ οὐχ ἥττον ὁμῶς ἀποτελεσματικῶς ἀγῶνι τοῦ πνεύματος κατὰ τῆς ὕλης, ἡ εἰκὼν ταύτης τῆς ἀδιαλείπτως παλαιούσης ἀνθρωπότητος ἦτο πρὸ ἀμνημνεύτων χρόνων ὅλως διάφορος. Ἐντὸς πυκνοτάτων δασῶν, ἐντὸς ἐλῶν καὶ λιμνῶν ἐπάλαιον ἀγρίως τὰ προκατακλυσμιαῖα ζῶα μεταξὺ των, ἐνῶ ὁ ἀσθενὴς ἄνθρωπος, ζητῶν προστασίαν καὶ ἄσυλον κατέφευγεν εἰς σπήλαιον ἢ εἰς προμαχώνας ἐντὸς τοῦ ὕδατος ἐπὶ πασσάλων ἐκτισμένους, καταδιωκόμενος ὑπὸ τῶν επικινδύνων γειτόνων του, τῶν ἀγρίων θηρίων, καὶ ὑφ' ὧν τότε αὐτὸς μᾶλλον ἐδιώκετο ἀντὶ νὰ θηρεύῃ αὐτά. Ἐκ διαφορῶν ὀστῶν ζώων ἔμπροσθεν ἀρχαίων σπηλαίων εὑρεθέντων συμπεραίνομεν ἀμέσως, ὅτι ὁ ζῶν ἄνθρωπος τοῦ μυατηριώδους ἐκείνου ἀρχικοῦ κόσμου προσέφερεν τῷ ἀποθανόντι ἀδελφῷ θυσίαν ζώων συνοδευομένην ἴσως μὲ περίδειπνον· ἀλλ' ἡ εἰκασία αὕτη γίνεται βεβαιότης διὰ τοῦ ἰδιάζοντος περιστατικοῦ, ὅτι αἱ ἐπὶ τινῶν τῶν ὀστῶν τούτων ψηλαφηταὶ εἰκόνες εἰσὶ δι' ἡκονισμένου καὶ ὀξέος λίθου ἐγκεχαραγμέναι· καὶ ἐδῶ μὲν βλέπει τις ἐκτετυπωμένην ἑλαφονόμοιάζουσαν πρὸς τὰρανδον, ἐκεῖ δὲ ἄρκτους παλαιούσας, καὶ ποῦ μὲν ἀναγνωρίζεται εὐκρινῶς σχῆμα ἄνθους, ποῦ δὲ ἄλλα ἀντικείμενα τὰ ὁποῖα ἡ ἀνθρώπινος χεὶρ τῆς λιθίνου

ἐποχῆς ἀτέχνως ἐχάραξε, προσπαθοῦσα νὰ ἀπομιμηθῇ τὴν φύσιν.

Τὰ ἄκομψα ταῦτα λείψανα τῶν ἀνθρωπίνων ἰχυῶν τῆς προϊστορικῆς ἐποχῆς μᾶς παρορμῶσι πρὸς μελέτην· καὶ πέραν πάσης ἱστορίας καὶ παραδόσεως μᾶς ἀποκαθιστῶσιν ὡς οἶον τε ἐγγυτέρω τῶν σπαργάνων τοῦ ἀνθρώπου γένους.

Ἀπὸ τοιαῦτα ἔχνη ὀδηγουμένη ἡ ἀγρίνοια τῶν σημερινῶν ἤρχισεν ἤδη ν' ἀφαιρῇ τὸν μυστηριώδες κάλυμμα τοῦ παρελθόντος, καὶ ἐκ τῶν ἀσημάντων λειψάνων, τὰ ὅποια ὁ κόλπος τῆς γῆς μᾶς διετήρησεν ἀβλαβῆ, νὰ μεταβάλλῃ δι' ἐπιστημονικῶν συλλογισμῶν τὰς σκοτεινὰς προαισθήσεις τὰς περὶ τῆς ζωῆς καὶ τῶν κατ' ἐκείνους τοὺς ἀρχαίους καιροὺς τύπων εἰς φανεράς πραγματικότητας. Διὰ τῶν ἀπολελιθωμένων ἐκείνων λειψάνων ἐπανωρθώθη τὸ βασίλειον τῶν ζώων καὶ τῶν φυτῶν, καὶ οἱ ἠκονισμένοι ἐκεῖνοι καὶ ἐν εἵδει σφύρας ἐσχηματισμένοι λίθοι, κατὰ τὸ φαινόμενον τόσον ἄτεχνοι, οἱ πάλαι ἐκεῖνοι καὶ τὰ ἀπηνθρακωμένα ἐρείπια ἀμυντικῶν κτιρίων τοῦ παρελθόντος, χρησιμεύουσιν ἐν τῷ νῦν ὡς ὀδηγοὶ πρὸς τὰς πλέον ἀπομακρυσμένας ἐποχὰς τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς.

Ἀς εἰπώμεν λοιπὸν ἀπὸ τοῦδε ἀμέσως, ὅτι τὰς ἐπὶ ἀπολιθωμένων ὀστῶν παιδικὰς ἐκείνας ἀπομιμήσεις τῶν ζώων καὶ τῶν φυτῶν, πρέπει νὰ τὰς παραδεχθῶμεν ὑπὸ τινὰ ἔποψιν ὡς ἀρχὰς τῆς γραφῆς, κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἀμέσου συμβιώσεως τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τῶν ἀρχαιοτάτων ἀντιπροσώπων τῆς σημερινῆς φυλῆς τῶν ζώων· βλέπων δηλ. ὁ ἄνθρωπος τὸ ζῶον, τὸ ἄνθος κτλ. ἐνεχάραττε τὸν τύπον τοῦ ὀρωμένου μὲ ὀξὺν λίθον ἐπὶ τῶν μαλακῶν ὀστῶν. Αἱ ἀπλὰ αὗται εἰκόνες εἰσὶ δι' ἡμᾶς γραφὴ ἐναργεστέρα καὶ σαφεστέρα πολλῶν ἀκαταλύπτων γραμμάτων τῶν ἱστορικῶν χρόνων, μὲ τὴν διασαφήνισιν τῶν ὁποίων ταλαιπωρεῖται μέχρι τοῦδε ἀκόμη ὁ νεώτερος διερευνητής.

Ἀπομίμησις καὶ ἐγχάραξις τῶν ὀρωμένων, διαγραφὴ εἰκόνων, εἰσὶ τὰ στοι-

χεῖα πάσης γραφῆς· γραφὴ καὶ ζωγραφικὴ, ζωγραφικὴ καὶ γραφὴ ἐστὶν ἐν καὶ τὸ αὐτὸ, διότι ἀμφότεραι ἔχουσι τὴν ἰδίαν βάσιν, τὴν διατήρησιν δηλ. τῆς ἀναμνήσεως τοῦ ὀρωμένου δι' ὀρατῶν σημείων· καὶ δὴ ἡ ἰδέα αὕτη διετηρήθη παρὰ ταῖς τῶν διαφόρων λαῶν γλώσσαις πολλάκις λίαν προφανῶς, διότι ἐν αὐταῖς αἱ λέξεις αἱ ἐκφράζουσαι τὴν ἰδέαν τοῦ ζωγραφίζειν καὶ τοῦ γράφειν εἰσὶν αἱ αὐταί. Καὶ τῷ ὄντι, μεταφορικῶς διετηρήθη ἐν ταῖς νεωτέραις γλώσσαις ἡ λέξις ζωγραφίζω πρὸς ἐκφρασιν τοῦ ἐναργῶς παριστάνειν διὰ τοῦ γραπτοῦ λόγου. Ἐν τούτοις συχνότατα ἔλαβον τὰ ἀρχαῖα ἔθνη τὴν ἰδέαν τοῦ χαράττειν ὅπως δι' αὐτῆς ἐκφράσωσι τὴν πρᾶξιν τοῦ γράφειν· ὡς π.χ. ἐν τῇ γερμανικῇ γλώσσῃ τὸ schreiben συγγενεῦει μὲ τὰ schreiben schrapen schraffiren, ὀλλανδιστὶ schryven, σουηδιστὶ skriva, δανιστὶ skrive, ἰσλανδιστὶ skrifa, λατινιστὶ scribere, ἐλληνιστὶ γράφειν Ἑβραϊστὶ saphar, κατὰ τὴν ἀρχαίαν αἰγυπτιακὴν chet κτλ. αἱ λέξεις λοιπὸν αὗται αἵτινες ἐν μέρει συγγενεύουσι κατὰ τὰς ῥίζας ἔχουσιν ὡς βάσιν τὴν ἀρχικὴν ἰδέαν τοῦ χαράττειν.

Ἡ ἐγχάραξις λοιπὸν τῶν εἰκόνων ἦτο τὸ πρῶτον βῆμα τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὴν γραφὴν· ἐὰν δὲ θέλωμεν νὰ πληροφορηθῶμεν περὶ τῆς ἀμέσως ἐπομένης βαθμίδος τῆς ἀναπτύξεως τῆς γραφῆς, πρέπει νὰ ἐπισκεφθῶμεν τοὺς αὐτόχθονας τῆς Ἀμερικῆς, οἵτινες, ἐν τῇ κατωτάτῃ βαθμίδι τοῦ πολιτισμοῦ εὕρισκόμενοι καὶ στενοὶ συγγενεῖς τοῦ παλαιοῦ ἀνθρώπου ὄντες, ὀνομάζονται συνήθως ἄγριοι.

Καὶ ἡ γραφὴ τῶν χαλκοχρόων αὐτοχθόνων τῆς Ἀμερικῆς εἶναι ζωγραφικὴ, ἀλλ' ἤδη τελειοποιημένη ὑπὸ δύο ὕψους· ἐξωτερικῶς διὰ τῆς προσθήκης τοῦ χρώματος, τὸ ὁποῖον ἔχει τὴν ιδιότητα τοῦ καθιστῆν πολλάκις πλέον εὐδιάγνωστον τὴν εἰκόνα· μνημονεύομεν μόνον τὴν παράστασιν τοῦ χαλκοχρόου καὶ τοῦ λευκοῦ ἀνθρώπου, διὰ τοῦ ἐρυθροῦ καὶ λευ-

κοῦ χρώματος — πνευματικῶς δὲ διὰ τῆς συνθέσεως πολλῶν εἰκόνων, αἵτινες διὰ τοῦ συνδυασμοῦ των σκοπὸν ἔχουσι νὰ ἐκφράσωσιν ὠρισμένον τι νόημα. Ἡ γραφὴ αὕτη εἶναι ἀληθῶς παγκόσμιος, τοῖς πᾶσι καταληπτὴ, ἐὰν ὑποθέσωμεν ὅτι ὁ θεώμενος τὰς εἰκόνας δύναται νὰ διαγιγνώσκῃ καὶ ν' ἀκολουθῇ τὰς ἀπλᾶς ιδέας αὐτῶν.

Ἡ ιδέα τῆς μεταναστεύσεως, ὡς ἐν παραδείγματι, φύλου τινὸς εἰς ἄλλην χώραν ἐκφράζεται δι' εἰκόνας πολλῶν σκηνῶν, ἀντικρὺ τῶν ὁποίων εὐρίσκεται λίμνη μὲ κυματώδεις γραμμὰς συνδεομένη μετὰ τῶν πρώτων διὰ σειρᾶς ἀνθρωπίνων ἰχνῶν. Ἡ ἔννοια λοιπὸν τῆς μετοικήσεως ἢ τῆς μεταναστεύσεως ἐκφράζεται διὰ παιδικοῦ καὶ ἀπλοῦ τρόπου, διὰ συνθέσεως δηλ. σημείων, περὶ τῆς ἀμοιβαίας σχέσεως τῶν ὁποίων δὲν δύναται τις νὰ σφάλη εὐκύλως· ἀπαραλλάκτως ἔχει τὸ πρᾶγμα μὲ τὴν γραφὴν τῶν παιδῶν οἵτινες μικρὰ συμβάντα τῆς ὑπάρξεώς των ἐπὶ τοίχων ζητοῦσιν ν' ἀποθανατίσωσι. Ἐν ἡμιπολιτισμέναις μάλιστα χώραις, ἐν αἷς τὸ γράφειν καὶ τὸ ἀναγιγνώσκειν οὐκ ἐστὶ κοινὸν χρῆμα, ὁ τρόπος οὗτος τοῦ ἐκφράζεσθαι δι' εἰκόνων τοῖς πᾶσι καταληπτῶν, ἦτο καὶ εἶναι συνήθης. Οὕτω κατὰ τὸν ΙΖ'. αἰῶνα, ἐπὶ τῆς βασιλείας Λουδοβίκου τοῦ XIII, ὑπῆρχεν ἐν Παρισίοις πασίγνωστόν τι πανδοχεῖον, τοῦ ὁποίου τὸ οἰκόσημον παρίστα οἰκίαν πλησίον τῆς ὁποίας ἐκάθητο χονδρὸς Μουσουλμάνος μὲ μακρὰν ἐρυθρὰν γενειάδα, ἄνωθεν ἕνα ἥλιον, ἔμπροσθεν δὲ τῆς οἰκίας εἰς ἀπόστασιν τινα ὁδοιπόρον πεζὸν καὶ ἕτερον ἔφιππον· ἡ ὅλη εἰκὼν ἤθελε νὰ ἐκφράσῃ τὸ ἐξῆς «ξεροδοχεῖον τῆς χρωματισμένης γενειάδος διευθυνόμενον ὑπὸ τοῦ κυρίου Ἡλίου, ἐν τῷ ὁποίῳ ὁ ὁδοιπὸρος τυγχάνει ξενίας διὰ ἑαυτὸν τε καὶ διὰ τὰ ζῶά του». Συχνότατα ἀπαντᾷ τις τοιαύτας παραστάσεις καὶ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας ἀκόμη εἰς οἰκίας τινὰς πόλεων τῆς Ἀνατολῆς, ἔνθα βλέπει τις ἄνωθεν τῆς θύρας τοῦ λευκοῦ τοίχου πολλὰς καλύβας ἐν τῷ μέσῳ

τῶν ὁποίων εὐρίσκεται ἐν τζαμίον, μία κάμηλος φέρουσα ἐπὶ τῶν νώτων τάπητα, ἑτέρα δὲ ἀναβάτην, ὕδωρ, ἐν πλοῖον, ἐφεξῆς πολλαὶ κάμηλοι μὲ ἀναβάτας καὶ ἀποσκευὰς, εἰς Λέων καὶ τέλος τζαμίον ὑπὸ ὑψικόμων φοινίκων περιβαλλόμενον. Δι' ὅλων αὐτῶν τῶν ἐπὶ τοῦ οἴκου ἐξωγραφισμένων δηλοῦται τὸ ἐξῆς· «ἐγὼ ὁ ιδιοκτήτης τοῦ οἴκου τούτου μετέβην μὲ καραβάνια προσκυνητῶν τῆς Μέκκας ἀπὸ τὴν πατρίδα μου εἰς τὸ Σουέζ, πόλιν μὲ λιμένα, ἔνθα ἐνωθεὶς μετ' ἄλλων προσκυνητῶν, καὶ διελθὼν μετ' αὐτῶν τὴν ὑπὸ θηρίων κατοικουμένην ἔρημον, ἀφίχθην αἰσίως εἰς Μέκκαν.»

Ὁ τρόπος οὗτος τοῦ γράφειν εἶναι καταληπτὸς καὶ εἰς τὸν αὐτόχθονα καὶ εἰς πάντα Εὐρωπαῖον, γνωρίζοντα τὰ ἥθη καὶ τὸν κύκλον τῶν ἰδεῶν τῶν κατοίκων τῆς Ἀνατολῆς· εἰ δὲ μὴ ἡδύνατό τις ἐνίοτε νὰ πλανηθῇ δεινῶς, ὡς ὁ ἀββᾶς Ιιομενέσχε ὁ συγγραφεὺς τοῦ τῶν ἀγρίων περὶ βιβλίου, ἐδέησε νὰ τὸ μάθῃ. ἄλλ' ἡ γραφὴ αὕτη, ὡς ἀμέσως παρατηροῦμεν ἀνήκουσα εἰς τὴν κατωτάτην βαθμίδα τοῦ πολιτισμοῦ τῶν γραφόντων δύναται νὰ κινῆται εἰς λίαν περὶωρισμένον κύκλον· δι' εὐρύτερον ὅμως κύκλον ἰδεῶν καὶ πλεον ἐκτεταμένην συνέχειαν νοημάτων, δια μίαν ἐν γένει ὑψηλοτέραν μόρφωσιν δὲν ἡδύνατο νὰ ἐξαρκέσῃ. Ἐντεῦθεν λοιπὸν ἄρχεται ἡ τρίτη βαθμὶς τῆς ἀναπτύξεως τῆς γραφῆς, ἡ καὶ ὑψηλοτέρα, ἡ κατὰ συνθήκην δηλ. παραδοχὴ συμβολικῶν σημείων καὶ εἰκόνων.

Διότι ἡ ἀπλὴ ἐκείνη γραφὴ ὅσον νηπιώδης καὶ ἂν ὑποτεθῇ εἶναι μέχρι τινος δεκτικὴ τελειοποιήσεως, κατὰ τε τὴν ἐκλογὴν τῶν εἰκόνων καὶ κατὰ τὴν σύνθεσιν αὐτῶν ὅσῳ πλειότερον εὐρύνεται ὁ κύκλος τῶν ἰδεῶν λαοῦτινος, ὅσῳ ὁ ἐσωτερικὸς κόσμος πολλαπλασιάζεται, ὅσῳ περισσότερον τὸ πνεῦμα ἀνυψοῦται πρὸς σκέψιν καὶ θεωρίαν, τόσῳ μᾶλλον συναισθάνεται ὁ ἄνθρωπος τὴν ἀνάγκην νὰ σχηματίσῃ διὰ τὸν ἀνεπτυγμένον αὐτὸν κόσμον, συμβαδίζων τῷ ἐξ ἀνά-

γκης αὐξηθέντι ἀριθμῷ τῶν λέξεων, νὰ σχηματίσῃ, λέγομεν, περιληπτικὴν γραφὴν ἐκφράζουσιν καὶ τὰς λέξεις καὶ τὰ διανοήματα. Αἱ ἀρχαῖαι εἰκόνες δὲν ἐξαρκοῦσι πλέον, καὶ πλήθος νέων σημείων ἐπενοήθη, ἅτινα εἰσὶν ἐπιτήδεια νὰ ἐκφράσωσι κατὰ συνθήκην ἐνσώματά τε καὶ ὑπερούσια· ὁ κύκλος τῶν μεμνημένων εἶναι ἀκόμη μικρὸς, δὲν ἀρκεῖ δὲ πλέον νὰ γνωρίζωμεν τὰς γνωστὰς εἰκόνας, ἀλλὰ πρέπει καὶ τὰς ἀγνώστους νὰ ἐκμάθωμεν· ἡ εὐρεῖα αὕτη γραφὴ ἀποβαίνει πλέον μελέτη· ἐν αὐτῇ ἐκάστη εἰκὼν ἔχει τὴν ἰδιαιτέραν τῆς προφορὰν, αἱ δὲ εἰκόνες ἀκολουθοῦσιν ἀλλήλας ὡς αἱ λέξεις εἰς πρότασιν τινα. Ἡ γλῶσσα εἶναι ἡ ἀναγκαῖα βάσις τῆς γραφῆς. Ἡ γραφὴ τῶν Κινέζων καὶ τῶν αὐτοχθόνων Μεξικανῶν πρὸς δὲ καὶ ἡ τῶν Αἰγυπτίων καὶ Ἀσσυρίων εἰς ἐποχὰς τῶν ὁποίων δὲν σώζονται μνημεῖα ἀνήκουσιν ἐνταῦθα.

Τοιαύτη γραφὴ δὲν ἐπιδέχεται πλέον εἰκασίας, διότι αἱ περισσύτεραι εἰκόνες ἔχουσι συνθηματικὴν σημασίαν. Πρὸς διασαφήνισιν δ' αὐτῶν εἶναι ἀναγκαῖα ἡ γνώσις ἐνὸς ἐκάστου σημείου ἢ τοῦλάχιστον πρέπει νὰ γνωρίζῃ τις τὴν προφορὰν τῆς λέξεως εἰς τὴν γλῶσσαν περὶ τῆς ὁποίας πρόκειται· ἡ γραφὴ αὕτη δεῖται κλειδὸς ἣτις ν' ἀνοίγῃ τὴν πρὸς τὴν καταληψὶν αὐτῆς θύραν· ἄνευ δὲ τῆς κλειδὸς ταύτης (ὡς π. χ. τοῦτο συμβαίνει ἐν τῇ γραφῇ τῶν αὐτοχθόνων Μεξικανῶν) ἡ γραφὴ εἶναι καὶ μένει αἰώνιον καὶ ἀκατάληπτον μυστήριον.

Κωὶ ὅμως ἡ γραφὴ αὕτη μὲ ὅλην αὐτῆς τὴν εὐστοχίαν ὡς πρὸς τὴν ἐκλογὴν τῶν εἰκόνων καὶ τὸν προσδιορισμὸν τῶν διαφόρων σημείων δὲν θὰ ἦτο ἱκανὴ νὰ μεταφέρῃ κατὰ φθόγγον δεδομένην τινα λέξιν ξένης γλώσσης, ὡς π. χ. κύριον ὄνομα· ἐν τούτοις ἡ ἀγχίνουα τοῦ ἀνθρώπου εὔρε διέξοδον ἢ μάλλον ἐλιγμὸν, ὅπως ἐπιτύχῃ ὅσον ἦτο δυνατόν τοῦ σκοποῦ του, καὶ ὁ ἐλιγμὸς οὗτος ἐγένετο ὁ ὁδηγὸς πρὸς τὴν ἑναρθρον γραφὴν.

Διατρίψωμεν μικρὸν πρὸς ἐξέτασιν τῶν αὐτοχθόνων Μεξικανῶν.

Ὅτε οἱ εὐσεβεῖς Φραγκισκανοὶ ἦλθον πρὸς αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ Ἀναχουὰκ ἵνα τοὺς κατηχήσωσιν εἰς τὸν Χριστιανισμὸν ἐπεφορτίσθησαν οἱ γνωρίζοντες νὰ γραφουν οὐ μόνον νὰ ἐξηγήσωσι τὸ λατινικὸν Πάτερ ἡμῶν, τὸ *Pater noster*, ἀλλὰ καὶ νὰ τὸ ἀναγράψωσι κατὰ τὰς φωνὰς αὐτῶν ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ· θέμα δυσκολώτατον εἰς γραφὴν ἣτις μόνον ἐκ σημείων συνίσταται, ὅπερ ἄλλως δὲν ἐδυσκολεύθησαν νὰ λύσωσι οἱ Μεξικανοὶ Ἱερογραμματεῖς, ἐγένετο δὲ τοῦτο διὰ τοῦ τρόπου τὸν ὁποῖον ἡμεῖς ἔτι καὶ νῦν συνειθίζομεν νὰ μεταχειρίζομεθα ἐν τοῖς γρίφοις.

Μὴ λαβόντες ὑπ' ὄψιν τὴν σημασίαν τῶν εἰκόνων των, ἀπέβλεψαν μόνον πρὸς τὸν φθόγγον τῆς προφερομένης λέξεως, ἐκλέγοντες πρὸς σύνθεσιν τῶν αἰνιγματωδῶν εἰκόνων σημεία, ὧν τινων ὁ ἦχος ἦτο ὁμοιότατος μὲ τὸν ἦχον τῶν συλλαβῶν τοῦ Λατινικοῦ *Pater noster*.

Οὕτως ἔλαβον σημαίαν ἣτις εἶχε τὴν προφορὰν *pan*, καὶ ἓνα λίθον = *lete*, ἐν σῦκον = *noseh*, καὶ πάλιν λίθον = *lete* κτλ. δὲν ἔλαβον δὲ οὐδόλως ὑπ' ὄψιν τὴν ἐν τῇ γλώσσῃ των σημασίαν τῶν σημείων αὐτῶν ἀλλὰ μόνον τὸν φθόγγον καὶ οὕτως εὔρον μέσον διὰ τοῦ ὁποῖου κατώρθωσαν νὰ προσφέρωσι τοῦλάχιστον ὅσῳ τὸν δυνατόν ὁμοιότερον διὰ τοῦ *panlete nosehtete* τὸ Λατινικὸν *Pater noster*.

Ἀπεναντίας δὲ τοῖς ἦτο εὐκολώτερον νὰ ἐκφράσωσι ἐν τῇ οἰκείᾳ των γραφῇ τὴν ἐξήγησιν τῆς χριστιανικῆς προσευχῆς· ὁ μοναχὸς Acosta διηγεῖται ὅτι τὸ σύμβολον τῆς πίστεως τὸ ἐξέφρασαν διὰ τῆς εἰκονικῆς γραφῆς των ὡς ἐξῆς: Διὰ τὸ πιστεύω εἰς ἐξωγράφησαν Ἰνδὸν ἀπαγγέλλοντα γονυκλιτῶς πρὸ τῶν ποδῶν πνευματικοῦ τιος τὸ σύμβολον τῆς πίστεώς του, ἀντὶ τῶν λέξεων ἓνα Θεὸν Παντοδύναμον (*Deum omnipotentem*) ἐξωγράφησαν τρεῖς ἐστεμμένους κεφαλὰς ὅπως δι' αὐτῶν ἐκδήλωσωσι τὴν ἁγίαν Τριάδα· διὰ νὰ ἐκφράσωσι τὸ εἰς τὴν ἑνδοξον Παρθένον *Mariam* ἐξωγράφησαν τὴν Παρθένον κρατοῦσαν ἐν χερσὶ τὸν Χριστὸν κτλ.

Ἡ γραφή τῶν Μεξικανῶν ἔμεινε στάσιμος· τὰ βιβλία των δὲ ὅσα δὲν ἐξηφανίσθησαν ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας ἔνεκα τοῦ ἐθνικοῦ περιεχομένου των, ἅπαντα μὲ τοιαύτην εἰκονικὴν γραφὴν εἰσὶ γεγραμμένα, οὐδαμοῦ δὲ παρατηρεῖ τις πρόοδον πρὸς τὴν διὰ φθόγγων γραφομένην γραφὴν.

Τὴν γέφυραν πρὸς ταύτην τὴν γραφὴν ἀποτελεῖ ἡ ἄνω εἰρημένη μέθοδος, κατ' ἐξοχὴν δὲ πρὸς τὴν γραφὴν ξένων λέξεων, καὶ δι' αὐτῆς ἀνερχόμεθα εἰς τὴν πλείστου ἀξίαν βαθμίδα τῆς διὰ φθόγγων γραφῆς.

Οἱ Αἰγύπτιοι, οἱ Ἀσσύριοι, οἱ Κινέζοι ἔκαμον, ὡς φαίνεται ἀνεξαρτήτως ἀπ' ἀλλήλων, τὸ μέγα τοῦτο πρῶτον βῆμα· οὗτοι οἱ ἐπιθυμοῦντες τὴν γραφὴν καὶ ἀνάγκην ἔχοντες αὐτῆς λαοὶ ἐπενόησαν ὅτι διὰ τῶν εἰκόνων των οὐ μόνον δύναται νὰ διεγερθῇ ἡ ἰδέα τῶν δι' αὐτῶν ἐκφραζομένων ἀντικειμένων ἀλλ' ἀκόμη νὰ ὀρισθῇ καὶ ἡ προφορὰ τῆς λέξεως περὶ τῆς ὁποίας πρόκειται χωρὶς νὰ γίνῃ παρενόησις.

Ἡ ἐκτέλεσις τῆς ἐπιθυμίας ταύτης διηκολύνθη πρὸ πάντων διὰ τῶν γλωσσῶν, αἵτινες ἐκτὸς ὀλίγων ἐξαιρέσεων, ἔχουσι ρίζας μονοσυλλάβους.

ὑποθέσωμεν πρὸς στιγμὴν ὅτι δὲν γνωρίζωμεν νὰ γράφωμεν γράμματα, ἀλλὰ ὡς οἱ αὐτόχθονες Μεξικανοὶ μόνον ἱερογλυφικά· οὕτως ἐὰν ἐπρόκειτο νὰ γράψωμεν τὴν πρότασιν «ὁ στρατιώτης πίνει ποτήριον οἴνου» ἠθέλωμεν ἐκφρασθῇ σχεδὸν σαφῶς διὰ τῶν περὶ οὗ ὁ λόγος σημείων εἰκονίζοντες στρατιώτην, ἕτερον πίνοντα, ποτήριον καὶ φιάλην οἴνου· τρίτος τις θὰ ἠδύνατο, ἄνευ βλάβης τῆς ἐννοίας νὰ ἀναγνώσῃ «ὁ μαχητῆς ῥοφᾷ ποτήριον». Τοιαύτη ἐξήγησις εἰς τὸν πεζὸν λόγον μικρὰν ἠδύνατο νὰ ἐπιφέρῃ βλάβην, εἰς τὸν ποιητὴν ὅμως γράφοντα στίχους ὁμοιοκταλήκτους, γεννᾷ φρικώδη παραφωνίαν, καὶ καθ' ὁλοκληρίαν τὸ εἶδος τοῦτο τῆς ποιήσεως καθίστησι ἀνέφικτον· οὕτω τοὺς ἐξῆς στίχους:

«ἀπὸ τὴν ψυχὴν της, ἥτις φωστὴρ ἦτο τῆς γῆς
[ἄλλος
προσελάμβανεν ἡ νέα λάμπιν ἄφατον καὶ κάλλος,
δυνάμεθα νὰ τοὺς ἐκφέρωμεν καὶ οὕτως :

«ἀπὸ τὴν ψυχὴν της, ἥτις φωστὴρ ἦτο τῆς γῆς
[ἄλλος
προσελάμβανεν ἡ νέα λάμπιν ἄφατον καὶ ὠραϊό-
[τητα :»

Τὸ νόημα εἶναι τὸ αὐτὸ ἀλλὰ τὸ ὁμοιοκατάληκτον καταστρέφεται· πῶς νὰ τὸ διορθώσωμεν; σοφὸς τις ἀνὴρ ἠθέλεν ἐπινοήσῃ τὴν ἐξῆς εὐστοχον διέξοδον. ἠθέλεν ἐκλέξει ὠρισμένον τινα ἀριθμὸν εἰκόνων, εἰς τὰς ὁποίας νὰ δώσῃ τὴν αὐτὴν ἀμετάβλητον ἀξίαν, δηλ. : τὴν τῆς λέξεως, ἥτις ἀνήκει εἰς το διὰ εἰκό-
νος παριστάμενον· φιάλη οἴνου θὰ ἐκφράξῃ συνεχῶς Οἶνον· ἡ εἰκὼν κνήμης κνήμην ἡ εἰκὼν χειρὸς χεῖρα. κ τ λ. Εἰς ταύτας τὰς παριστανούσας τὴν ἀνάλογον φθογγικὴν ἀξίαν συγγενεῖς εἰκόνας προστίθενται ἄλλαι αἵτινες, καθ' ἑαυτὰς ἄφωνοι, χρησιμεύουσι νὰ προσδιορίσωσι διὰ τῆς ἰδιαιτέρας των σημασίας τὴν ἐκδηλουμένην ἔννοιαν. Οὕτως ἐπὶ παραδείγματι ὅπως ἐκφράσωμεν τὴν ρίζαν *wein* (οἶνος) ἐν τῷ ῥήματι *weinen* (κλαίειν) ζωγραφίζομεν φιάλην (μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς οἶνος), καὶ παρ' αὐτὴν ἄνθρωπον πίνοντα, ὅπως τοιουτοτρόπως φανερώσωμεν ἀμφοτέρας τὰς καταστάσεις τοῦ οἴνου. Ὅπως δὲ παραστήσωμεν τρελλὸν ἄνθρωπον (*Thor*) ζωγραφίζομεν θύραν (*Thor*) καὶ πλησίον ἄνθρωπον ὅπως ἡ ἐκδοχὴ τῆς λέξεως καταστῇ προφανής.

(Ἐπεται συνέχεια.)

(Κατὰ τὸ Γερμανικὸν τοῦ H. Brugsch)

Dr MICH. DEFFNER